

Kök Değerlerin Eğitimi

Etkinliklerle Ders Planı Örnekleri

Doç. Dr. Vedat AKTEPE

Doç. Dr. Vedat AKTEPE

KÖK DEĞERLERİN EĞİTİMİ Etkinliklerle Ders Planı Örnekleri

ISBN 978-625-6140-02-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı zamanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Mayıs 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Bu alışma Nevřehir Hacı Bektař Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri
Koordinasyon Biriminde desteklenmiřtir. Proje Numarası: HDP24S01

This work was supported by Research Fund of the Nevřehir Hacı Bektař Veli
University. Project Number: HDP24S01

ÖN SÖZ

İnsanların yaşamında temel teşkil edecek değerlerin zaman içerisinde oluştuğu, bu zaman diliminde insan ilişkilerinin değerler sistemine göre belirlendiği, bilgi birikimlerinin zamanla değerlere dönüştüğü düşünülürse, bugün günlük yaşamda değerler eğitimi doğru bir zemin üzerinde oluşturmak gerekmektedir. 2018 İlkokul Öğretim Programlarında kök değerler: Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik olarak yerini almıştır. Ayrıca 2024 Maarif Modeli Programında kök değerlerin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Ders Öğretim Programlarında ne ölçüde yer aldığı kitapta ele alınmıştır.

Türk kültüründe değerlerin hiç kuşkusuz önemli bir yerinin olduğu, nesilden nesile yazılı metinlerde veya sözlü olarak dilden dile aktararak öğretildiği söylenebilir. Ancak değerlerin bilimsel süreçlerden yararlanarak, öğretim programlarından yararlanarak, ders planı etkinlikleriyle öğretmenin gereği ve önemi vardır. Zira kök değerlerin eğitiminde kullanılmak üzere her bir kök değer için geliştirilen ders planında: Çeşitli etkinliklere yer vermek, çeşitli öğretim yaklaşım ve yöntemler ile araç-gereç ve materyal kullanmak, öğrencilerin değerleri öğrenme sürecini belirlemek için ölçme ve değerlendirmeleri yapmak gerekir. Bahsedilen bu unsurların hayata geçirilmesi için kök değerlerin öğretim sürecinin bir bütün halinde ortaya konulması eseri özgün ve önemli yapmaktır.

Bu kitap, kök değerlerin eğitimi temelinde kaleme alınmıştır. Kitabının içeriğini, 2018 ders öğretim programlarında yer verilen kök değerler oluşturmaktadır. Kitapta 10 kök değere ilişkin bilgiler, ulusal ve uluslararası güncel kaynaklardan yararlanarak yazılmıştır. Ayrıca 2024 maarif modeli hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersleri bakımından kök değerlerin sınıf düzeyleri ve öğrenme alanlarındaki yeri ortaya konulmuştur. Bu bağlamda kök değerlerin eğitimine yönelik ders planı hazırlanmış ve etkinlik örnekleriyle zenginleştirilmiştir. Kök değerlerle ilişkin ders planı etkinlikleri sosyal bilgiler ve hayat bilgisi derslerine göre geliştirilmiştir. Kitap 10 bölümden oluşmaktadır: 1.Bölümde “Adalet” değeri, adalet eğitimi, maarif modeli programında adalet ve ders planı etkinlikleri. 2.Bölümde “Dostluk” değeri, dostluk eğitimi, maarif modeli programında dostluk ve ders planı etkinlikleri. 3.Bölümde “Dürüstlük” değeri, dürüstlük eğitimi, maarif modeli programında dürüstlük ve ders planı etkinlikleri. 4.Bölümde, “Özdenetim” değeri, özdenetim eğitimi, maarif modeli programında özdenetim ve ders planı etkinlikleri. 5.Bölümde “Sabır” değeri, sabır eğitimi, maarif modeli programında sabır ve ders planı etkinlikleri. 6.Bölümde “Saygı” değeri, saygı eğitimi, maarif modeli programında saygı ve ders planı etkinlikleri. 7.Bölümde “Sevgi” değeri, sevgi eğitimi, maarif modeli programında sevgi ve ders planı etkinlikleri. 8.Bölümde “Sorumluluk” değeri, sorumluluk eğitimi, maarif modeli programında sorumluluk ve ders planı etkinlikleri. 9.Bölümde “Vatanseverlik” değeri, vatanseverlik eğitimi, maarif modeli programında vatanseverlik ve ders planı etkinlikleri ve son olarak 10.Bölümde “Yardımseverlik” değeri, yardımseverlik eğitimi, maarif modeli programında yardımseverlik ve ders planı etkinlikleri sunulmuştur.

Kök değerlerin eğitimi kitabının öğretmen adaylarına, öğretmenlere ve ebeveynlere yol göstereceği ve faydalı olacağı düşünülmektedir. Kitapta, kök değerlerle ilgili kuramsal bilgi ve uygulama örneklerine yer verilmiştir. Bu anlamda kök değerlerle ilgili bilgi ve beceriler bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır. Kitabın ders planı ve etkinlikleri kısmında, emek veren tüm kıymetli öğrencilerime/ öğretmen adaylarına teşekkür ediyorum. İlkokuldan lisansüstü eğitime kadar süreçte üzerimde emeği olan başta kıymetlilerim babam ve rahmetli annem olmak üzere, tüm saygıdeğer hocalarıma şükranlarımı sunuyor ellerinden öpüyorum. Ayrıca akademik çalışmalarında desteğini hep hissettiğim sevgili eşime ve biricik kızlarıma teşekkür ediyorum. Kitabın karakter ve değerler eğitimi alanına yararlı olması dileğiyle...

Mayıs, 2025

Doç. Dr. Vedat AKTEPE

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
-------------	----

1. BÖLÜM ADALET

Maarif Modeli Programında Adalet.....	3
Adalet Eğitimi.....	3
Etkinliklerle Adalet Ders Planı Örneği.....	4

2. BÖLÜM DOSTLUK

Maarif Modeli Programında Dostluk.....	11
Dostluk Eğitimi.....	12
Etkinliklerle Dostluk Ders Planı Örneği.....	12

3. BÖLÜM DÜRÜSTLÜK

Maarif Modeli Programında Dürüstlük.....	21
Dürüstlük Eğitimi.....	21
Etkinliklerle Dürüstlük Ders Planı Örneği.....	22

4. BÖLÜM ÖZDENETİM

Maarif Modeli Programında Özdenetim.....	30
Özdenetim Eğitimi.....	30
Etkinliklerle Özdenetim Ders Planı Örneği.....	31

5. BÖLÜM SABIR

Maarif Modeli Programında Sabır.....	41
Sabır Eğitimi.....	41
Etkinliklerle Sabır Ders Planı Örneği.....	42

6. BÖLÜM SAYGI

Maarif Modeli Programında Saygı.....	54
Saygı Eğitimi.....	54
Etkinliklerle Saygı Ders Planı Örneği.....	55

7. BÖLÜM SEVGİ

Maarif Modeli Programında Sevgi.....	62
Sevgi Eğitimi	63
Etkinliklerle Sevgi Ders Planı Örneği.....	64

8. BÖLÜM SORUMLULUK

Maarif Modeli Programında Sorumluluk	74
Sorumluluk Eğitimi.....	74
Etkinliklerle Sorumluluk Ders Planı Örneği	76

9. BÖLÜM VATANSEVERLİK

Maarif Modeli Programında Vatanseverlik	86
Vatanseverlik Eğitimi	87
Etkinliklerle Vatanseverlik Ders Planı Örneği.....	88

10. BÖLÜM YARDIMSEVERLİK

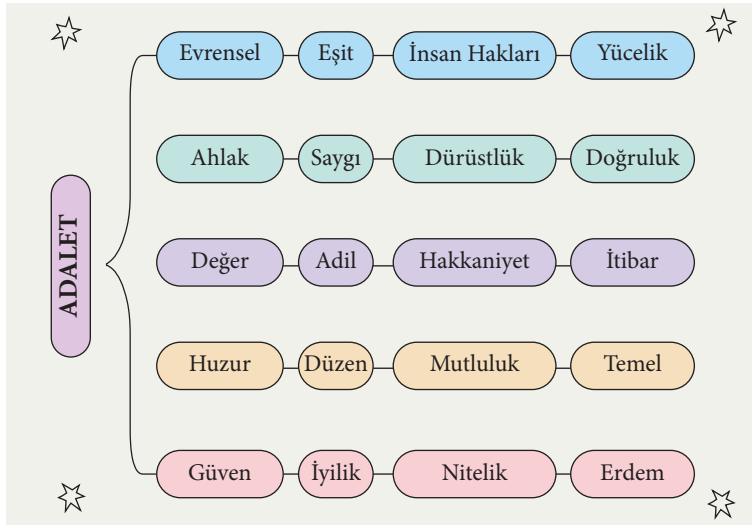
Maarif Modeli Programında Yardımseverlik.....	99
Yardımseverlik Eğitimi	100
Etkinliklerle Yardımseverlik Ders Planı Örneği.....	101

Kaynaklar	109
------------------------	------------

1. BÖLÜM

ADALET

Bir değer olarak adalet, ideal toplum düzeninin oluşmasının temelini oluşturan ve güncelliğini sürekli koruyan evrensel ahlaki bir ilkedir. Eğitim, yönetim, güvenlik, hukuk, finans, sosyoloji, psikoloji, din ve felsefe gibi sosyal bilim alanlarıyla ilişkili olan adalet kavramı; tarihten bu yana insanların güvenini kazanma, eşit davranma, insan haklarına saygı gösterme, adil olma veya adil paylaşım gibi toplumsal dürüstlüğü/ doğruluğu ifade eden, disiplinler arası en yüce değerlerden birisi olmuştur. Bireylerin, okul içinde ve okul dışında adaletli bir şekilde davranması ve yaşaması birbirlerine olan güveni ve itibarı artırır, huzurlu ve mutlu olmalarını sağlar. Sonuç olarak adaletli olmayandan adaletli olana yükselmek erdemli birey/ toplum/ insan olmanın gereğidir. Bireysel ve toplumsal doğruluğun en güzel tarifidir ve insanlar için oldukça önemli bir değerdir. Adalet kök değeriyle ilgili kavramlar şekil 1’de verilmiştir:

Şekil 1. Adalet kök değeriyle ilgili kavramlar

Nitelikli insan olmanın en önemli koşullarından biridir adaletli olmak, hakkaniyetli davranmak, haklıyı haksızdan birbirinden ayırmak, adil ve erdemli olmak, ahlak sahibi olmak. Nitelikli insan olabilmek için bilgili olmak, eğitilmiş insan olmak gerekir. Eğitimin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal alanlarıyla ilişkili olan adaletin ölçüsü daha çok duygu ve davranış boyutudur. Bu bağlamda bilginin eyleme yansımaması ve davranışa dönüşmemesi, eğitimsizliğin bir göstergesidir ve sözde bilgili/ eğitilmiş olmaktır. Dolayısıyla bir değer olarak adaletli insan olmanın göstergesi insanın hissettiği duyguları ve yaptığı davranışlarıdır. Bu nedenle adaletli insan adalet kavramını bildiği gibi, adaleti duygularıyla hisseder, hayatında bizzat yapar ve yaşar.

Türk Dil Kurumu sözlüğünde adalet, yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, doğruluk (TDK, 2011). Adalet: Adil olma, eşit davranma, paylaşma gibi kavramlarla ilişkilendirilmiştir (MEB TTKB, 2017). Kant'a göre adalet, bireyin diğer bireylerin haklarına zarar vermeden, adil bir şekilde kendi hakkına düşeni almasıdır (Akt.Yurdakul ve diğerleri, 2024). Adalet, hakkı teslim etmektir, her şeyi yerli yerince koymak, yapılan işin hakkını vermek, eşit ve denk davranmak gibi daha birçok kavramı da kapsayan adalet, erdemlerin başıdır. Hak kavramının tesisi, haksızlık ve zulmün defidir. Herkes tarafından kabul görmüş, temel erdemlerden birisine dönüşmüştür. Nitekim adalet gönüllerde yerini bulmadan insanların birbirine hoş nazarla bakmaları mümkün değildir. Sözünde davranışında adaleti temsil eden kişiler insanların itibarını ve güvenini kazanır. İtibar ve güven ise en büyük servettir (Yaman, 2016:28).

Adalet, kurallara katılma, kurallara uyma, etik değerleri ve davranışları fark etme, görev paylaşımına katılma ve üzerine düşen görevi yapma, Türk milletinin sahip olduğu hak ve hürriyetleri araştırma, başkalarının duyarlılıklarına saygı gösterme, kendi ihtiyaçlarını, isteklerini ve görüşlerini ifade etme, kazanmanın ve kaybetmenin doğal olduğunu kabul etme ve görev dağılımının adil olup olmadığını sorgulamadır (MEB, 2009:35). Aynı zamanda eşitlik ve adalet demokratik sistemlerde güçsüz ve dezavantajlı grupların güçlü gruplar karşısında ezilmesini engelleyen temel değerlerdir. Öğretmenler eşitlik ve adalet değerlerini öğretirken bunların toplumsal düzen içerisindeki yeri ve önemini benimsetmeli ve sınıf/ okul ortamında bu değerlere uygun bir kültür oluşturmalıdır (Ersoy, 2021).

Adalet, insanlara verilmiş bir değer duygusudur. İnsan, adaletin teorik tanımını yapar ve duyumsar. Adalet aynı ahlak kavramı gibi sadece teorik değil, insanda onu kavrayan bir duygunun bulunduğunu göstermektedir. Her insanın vicdanının derinliklerinde bir adalet duygusu vardır. Adalet, hak duygusuna sahip olma, ölçülü, uyumlu ve hakkaniyetli olma, uygun ve yerinde olanı talep etmedir